

Utvärdering av buggning och preventiva tvångsmedel (SOU 2009:70)

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har granskat förslagen i betänkandet främst utifrån sin uppgift att ur ett rättssäkerhets- och integritetsskydds-perspektiv utöva tillsyn av viss brottsbekämpande verksamhet som på grund av sekretess är undandragen allmän insyn.

En utveckling av Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighetens uppgifter

Utredningen anför att det bör övervägas om inte den parlamentariska kontrollen i efterhand av hur de hemliga tvångsmedlen tillämpas bör kompletteras med en kontroll inom ramen för Säkerhets- och integritetsskyddsmyndighetens tillsyn. Synpunkten framförs mot bakgrund av den kritik som kan riktas mot det nuvarande sättet att mäta de hemliga tvångsmedlens effektivitet och att den parlamentariska kontroll som utövas av riksdagen knappast kan bedömas ha varit särskilt ändamålsenlig och effektiv. Det betonas även att Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel överhuvudtaget inte är föremål för riksdagens kontroll. Utredningen framhåller vidare att myndigheten är ett oberoende organ med stark parlamentarisk anknytning och att den kan genom sin fortlöpande och direkta insyn bygga upp en betydande expertkompetens, som är av stort värde vid en utvärdering av de hemliga tvångsmedlens effekter. Därtill föreslår utredningen att giltighetstiden för lagen (2007:978) om hemlig rumsavlyssning ska förlängas fram till utgången av år 2014 varigenom det ges underlag för att göra en fullgod utvärdering av lagens tillämpning. Utredningen anför i detta sammanhang att det kan finnas anledning för Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten att ägna särskild uppmärksamhet åt användningen av hemlig rumsavlyssning under den utsträckta försöksperioden.

Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten har i och för sig ingen erinran mot att det övervägs en utveckling av dess uppgifter. En heltäckande tillsyn i syfte att komplettera den parlamentariska efterhandskontrollen kräver dock att

nämnden ges erforderliga resurser, främst i form av ytterligare kvalificerad juristarbetskraft vid nämndens kansli. En avgörande förutsättning är även att lösningar åstadkoms för att den myndighetsinterna statistiken inom brottbekämpningen ska hålla en jämn och hög kvalitet, något som torde förutsätta att den nu förekommande manuella statistikföringen överges och ersätts med statistik som förs och bearbetas med modern informationsteknologi. När det gäller frågan om underlag till en utvärdering av tillämpningen av lagen om hemlig rumsavlyssning vill nämnden framhålla att den inte har möjlighet att ”öronmärka” sina nuvarande resurser åt att följa just användningen av hemlig rumsavlyssning under en utsträckt försöksperiod. Nämnden är dock inte främmande för att omhänderta denna fråga, t.ex. inom ramen för ett särskilt regeringsuppdrag åtföljt av behövliga resurser.

I detta sammanhang vill nämnden även hänvisa till vad nämnden anfört i sin årsberättelse till regeringen avseende år 2008 under rubriken ”Nämndens tillsynsområde bör övervägas” (se den tryckta versionen s. 66 f.).

Förbud mot hemlig teleavlyssning i vissa fall

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden välkomnar utredningens förslag att beträffande lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott förbjuda hemlig teleavlyssning när det gäller samtal eller meddelanden där någon som yttrar sig inte skulle få höras som vittne på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångsbalken, inte bara ur ett integritetsskyddsperspektiv utan även för att syftena med rättegångsbalkens bestämmelser om de s.k. vittnesförbuden därigenom upprätthålls. Det är dock enligt nämnden en brist att utredningen inte haft i uppdrag att se över frågan i hela dess vidd. Det är naturligtvis inkonsekvent att ett motsvarande förbud inte övervägs i fråga om hemlig teleavlyssning med direkt tillämpning av rättegångsbalken eller med tillämpning av de lagar som i anslutning till rättegångsbalken möjliggör användning av hemliga tvångsmedel under särskilda förutsättningar, nämligen lagen (2008:854) om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll.

Underrättelseskyldighet och partsinsyn

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden delar utredningens bedömning att det enligt gällande regler inte finns något utrymme för åklagare att undanhålla för den som åtalats att denne har varit utsatt för hemlig tvångsmedels-

användning. Som utredningen konstaterar finns det dock alltså olika uppfattningar i denna fråga. Nämnden vill därför framhålla det angelägna i att frågan om misstänkts och åtalads rätt till s.k. partinsyn liksom behovet av begränsningar i denna rätt till skydd för allmänna och enskilda intressen snart får en tydlig och rättssäker lösning genom lagstiftning. Nämnden noterar att frågor av detta slag hanteras av Insynsutredningen (Ju 2007:13).

Giltighetstiden för lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Utredningen föreslår att lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott inte bör permanentas eller dess försökstid förlängas. Som skäl anförs att lagen som den kom att utformas inte fyller Säkerhetspolisens behov. Enligt utredningen bör istället en ny lag övervägas som utvidgar Säkerhetspolisens möjligheter att använda tvångsmedel i preventivt syfte.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden anser inte att utredningens argumentation är helt konsekvent. För det fall lagens tillämpningsområde är alltför begränsat i förhållande till Säkerhetspolisens berättigade behov så är det svårt att se varför den ska upphöra i avvaktan på en mer ändamålsenlig lagstiftning. De exempel som Säkerhetspolisen har angett avseende lagens tillämpning tyder också på att lagens funktion inte har varit utan betydelse.

Detta yttrande har beslutats av nämnden. I beslutet har ledamöterna Anders Eriksson, ordförande, Göran Håkansson, Linnéa Darell, Susanne Eberstein, Gun Hellsvik, Berit Jóhannesson och Alf Karlsson deltagit. Föredragande har varit chefsjuristen Eva Melander Tell.

Anders Eriksson

Eva Melander Tell